

Artjakt

Vägledning till ledaren

Om ni är ute på våren eller sommaren kommer ni förmodligen hitta en hel del av de vanligaste växterna, träden, småkrypen och en del fåglar, som t ex: blåbär, lingon, midsommarblomster, styvmorsviol, hundkex, vitsippor, tall, gran, björk, rönn, myror, skalbaggar, spindlar, maskar, svampar, mossa, lavar, trastar, kråkor och skator.

I alla ekosystem finns producenter, konsumenter och nedbrytare. Producenter är alla växter som använder energin från solljuset och via fotosyntesen kan bygga upp biomassa. Konsumenter är djuren (inklusive människan) som är beroende av den biomassa producenterna bygger upp. Dessa kan delas upp i växt- och köttätare (och även allätare). Nedbrytare är svampar, bakterier och smådjur (t ex hoppstjärter, nematoder och kvalster). Deras roll är att sönderdela det organiska materialet så att näringsämnena kan bli tillgängliga för växternas rötter igen.

De flesta växter ni hittar äts troligen av något växtätande djur som i sin tur äts av ett kött- eller allätande djur. I träden och växterna har många små djur också sina bon och lägger sina ägg.

Insekter, t ex bin, pollinerar växter och ser till att det blir frukt och grödor. De blir också själva mat till större djur, t ex fåglar. Rovdjur äter växtätare och kan på så vis påverka antalet betande djur som i sin tur påverkar växter och omgivningen. Nedbrytare "städar" i naturen, de tar hand om allt det gamla och döda.

Vissa arter spelar en stor roll i ekosystemet då många andra arter är beroende av dem. Sådana arter kallas för nyckelarter. Exempel på nyckelarter är bäver, blåbär och säl. Blåbärsriset äts bland annat av älg och rådjur, och själva bären äts av många olika fågelarter och björnar (och människor!). I riset bor olika insekter som i sin tur blir föda till andra djur i skogen. Andra insekter är beroende av blåbärsblommornas nektar. Bävurar bygger dammar vilket leder till att områden översvämmas. Det skapar en unik vattenmiljö som gynnar bland annat groddjur och fåglar. Sälgen äts av älgar, rådjur, renar och harar, men den är också viktig för hungriga insekter på våren. 180 fjärilar har sin larvutveckling i sälgen, 75 skalbaggsarter lever på dess blad, och 200 skalbaggar är beroende av sälgens döda ved.

Om en art försvinner (eller minskar) påverkas andra arter i ekosystemet. Påverkningsgraden är svår att förutsäga, men ju fler arter som försvinner desto större är risken att ekosystemet störs. Sådana störningar påverkar även oss människor då vi får sämre möjlighet till nyttjande av ekosystemtjänster. Vi behöver t ex grödor till mat och om pollinerarna försvinner på grund av att deras livsmiljö försvinner (t ex sälg) så får vi mindre grödor.

Några av de stora rovdjuren (björn, varg, järv, lo) ser ni förmodligen inte under er artjakt, men diskutera gärna deras roll ändå. Deras roll kan förklaras med hjälp av mindre rovdjur som ni ser, till exempel fåglar eller nyckelpigor. Rovdjurens roll i ekosystemet kan bland annat vara att hålla nere stammarna av växtätare och på så sätt minska betetrycket på vissa växter. Något som i sin tur påverkar andra arter. Det är också många arter som utnyttjar matresterna efter de byten som rovdjuren dödat. Stora rovdjur kan också påverka stammar av mindre rovdjur och på så vis påverka deras bytesdjurs förutsättningar.

Hur stor betydelse de stora rovdjuren har för ekosystemen i Sverige debatteras ofta. En del anser att vi i Sverige skulle klara oss bra även helt utan rovdjur, medan andra säger att ett ekosystem drabbas hårt om en rovdjursart försvinner. Rovdjuren har en påverkan på ekosystemet, men den anses vara mindre här i Sverige än på många andra ställen i världen eftersom våra ekosystem, framför allt genom jakt och skogsbruk, har en stor mänsklig påverkan. Till exempel är det den mänskliga jakten som till allra största del avgör hur många älgar det finns i landet och hur betetrycket av dem ser ut.

